

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Püskhy György*
Cím: *Három hősi emlékmű a bécsi-
kapu-téren*
Forrás: *Pesti Hírlap*

Osztályozás

Tárgy *425.94*

Hely

Idő *"1926"*

Személy

Bp
(Hely)

1926. 12. 25.
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Ol)

Székesfővárosi háziyomda 1923

Kö

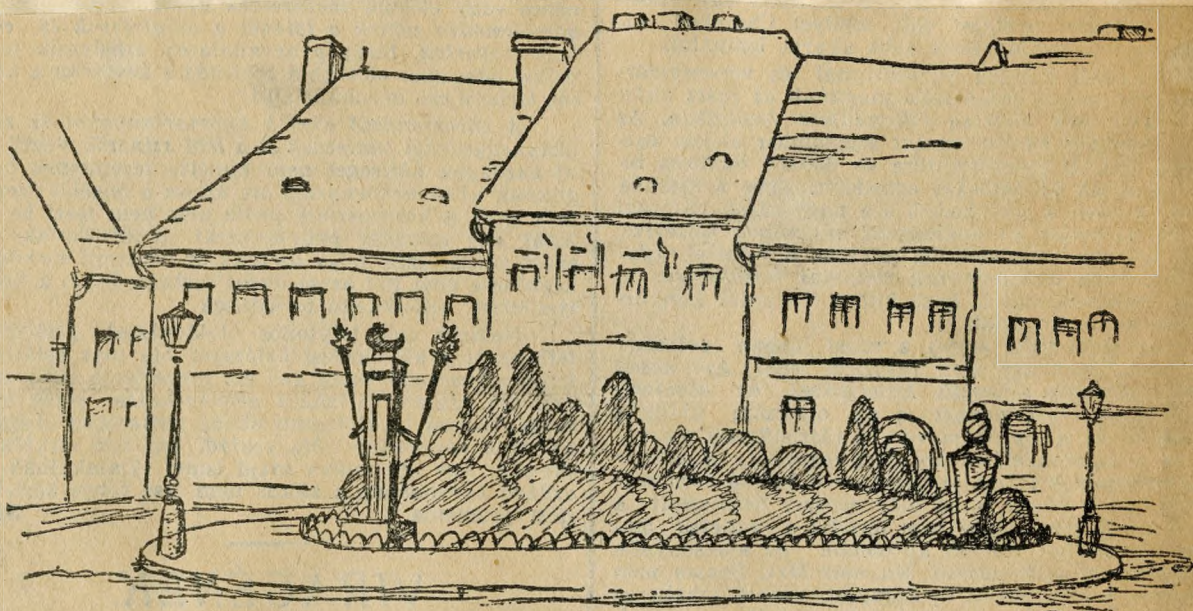
Három hősi emlékmű a bécsikapu-téren.

Enver pasa — a Dardanellák hősi védője, az egyesült antantflotta ellen — 1918-ban két ágyút küldött nevére azzal a céllal, hogy azokat egy kis-rarcsai feltelen sirra helyezzük. Az ágyúk a forradalom zavarában elkauodtak A névtelen sir, amelynek jézését szolgálták volna: báró Tóth Ferenc fő-rökországi bujdosott tüzérgenerálisé volt. Most mi, magyarok, állítunk hősi emléket Vezir Abdurramán Abdi Arnaut pasának, Buda utolsó török parancsnokának, a várbeli Bécsikapu-téren. Ez a rövid foglatatja egy sok évszázados históriának és én igyekszem itt, lehetőleg szűkre szabva, de azért érthetően elmondani mindent, ami mindennek meger-tésére tartozik.

Fentnevezett pasa volt a budai vilajet vezirrang-ban lévő utolsó pasája és várparancsnoka (Konakja a mai u. n. „Hadtestparancsnokság”, a régebbi karmelita-kolostor helyén állt) a Várszínház mellett. 1686 szept. 2-án d. u. 2 órakor, a mai Iskola-téren, fuvatott riadót és már ugyanaznap délutáni három órákor elesett a Bécsikapu előtti kis téren, melynek neve 1686-ban „Zsidók tere volt”.

Megelőzőleg, júniusban háremét és gyermekeit husz hajóval le akarta küldeni Belgrádba (érezven a közeli veszélyt) de a Szekesfehervár felől közeledő esz-tergomi Botlyán János (a későbbi Vak Botlyán) és Bercsényi Miklós felkoncolja az eskortul szolgáló íspahikat, mia.att a galyák az ercsi parton veszte-geltek.

Ezalatt Buda várát Lotharingiai Károly és Ba-deni Lajos vitták. A magyar közhangulat nem volt a felszabadítás mellett. Buda ostroma Velence le-vantei kereskedelmi érdekeinek, Lipót császár Ma-gyarországot bekebelezni óhajtó törekvéseinek és Sobieski János balkáni programjának céljait szol-gálta. Thököly ugyanez időben a török segítségével harcolt a magyar függetlenségért, Munkácsot ugyan-azok a császári seregek ostromolják, melyek Buda el-len fordultak. Sőt Thökölyt a szultán parancsából ép-pen Abdurramán koronázta Füleken magyar ki-rályá.

Hősi emlékművek a bécsikapu-téren.

Buda ostroma egy olyan érdekcsoportnak volt célja, mely a dusan termő Magyarországot önmaga között fel akarta osztani. A felszabadító vállalkozás minden haditette tehát rideg üzleti érdek volt, egy külföldi konzern számításai nyomán. Így történt, hogy a „felszabadító hadjárat“ után bekövetkezett lelketlen pusztítás és harácsolás kiváltotta a magyar kuruc szabadságharcot. Az elkeseredés-szülte nemzeti forradalom — Rákóczi szabadságharca, melyben 15 év múlva *ugyanaz* a Bottyán és Bercsényi vesznek részt — adta nekünk a zseniális *Tóth* tüzérgenerálist is, aki később Törökországba emigrált. Ott megépíti a — még a mai stratégiai fogalmak szerint is felhasználható — *Dardanella védelmi-övet* (a világháborúban még pompásan bevált) és *ajánlatot tett a szultánnak a Szezi-csatorna áttörési munkálataira*. A Lesseps által megvalósított eszme tehát voltaképpen a magyar géniusz alkotása! *Tóth* egyébként *Voltaire* barátja is volt, ki hozzá verset is írt. (Érdeemes és érdekes könyv jelent meg róla Pálóczi Edgártól.) Ugy ő, mint a többi magyar, ugyanazoknál a törököknél talál menedéket, akik ellen pár éve Magyarországon folyt a harc.

A Karakószörcsökön birtokos, *Szabó György*, 1686-ban, a veszprémi nemes felkeléskor Buda ostrománál elesik, fia, *I. István*, 1709-ben Koroncónál, egy kuruc ütközetben, hal hősi halált, ennek fia, *II. István*, a Péro-lázadás alkalmával hull el 1739-ben, ennek fia, *Mihály*, a gr. Zichy-huszárezred Hunkárszázadának felkelő nemeseként, a napoleoni hadjáratban, 1809-ben, vesz részt. Fia, *Imre*, mint honvédelőmester 1848-ban megsebesül.

Ilyen hős ősök leszármazottaiként *Szabó Imre* és *Szabó Sámuel* fővárosunk két előkelő és kiváló iparosá, a magyar-török barátság emlékére, a Hadi-muzeum kezdeményezésére önkéntes adományul emlékművet alapított. Az emlékmű turbános, törökös modoru sirkőszerű oszlop, alatta ágyugolyó piramis-sal, magyar és török szöveggel, utóbbit Abdul Latif

bey budapesti főimám és Djevad Oszmán bey török követségi sajtótitkár fordították, illetve irták le remekművü u. n. „Korán“-írással.

Ugyanakkor és ugyanott kerül leleplezésre a magyar emlékmű az ott elesett magyar katonák, a hajduk és talpasok emlékére: oszlop, rajta a szentmiklósi lelet áldozócsészéje, mellette két faragott színes kopjaszál. Az emlékművek a budai Várban levő Bécsikapu-téren lesznek felállítva.

A harmadik emlékmű leleplezése jövő évi május 21-én, Buda 1849 évi bevételének évfordulóján lesz az ott elesett honvédek emlékére.

Nem érdektelen, hogy néhai *Tóth Béla* „effendi“, a török-magyar kapcsolatok melegszívű s nagytudású kutatója, „Magyar ritkaságok“ című kötetében egy *Bél Mátyásnak* tulajdonított epigramma-töredéket közöl:

„Buda fuit non est gemibundus vade viator.“

Dr. Bevilaqua Béla fordításában:

*„Nincs Buda már, csak volt, sóhajtvá menj tova
[vándor.“*

Évtizedek múlva találta meg Lechner Jenő a következő egykoru sort:

„Metropolis Hungariae germanica facta est.“

Ez az utolsó szótag szabályszerű összevonásával szintén hexameter, tehát valószínű, hogy az előbbivel, amiről Tóth Béla még nem tudott, összetartozik.

Fordításban:

„Német lőn imhol Magyarország metropolisa.“

Pompásan talál, kitűnően kiegészíti egymást ez a két sor s kifejezője az 1686-i magyar közhangulatnak.

Kürthy György.